

Ігор Бриндак

Хто такий Соломон, напевно, знають навіть ті, хто ніколи не читав Біблії. Це давньоізраїльський цар, син Давида, який правив у X-му столітті до Христа. Найбільше він прославився завдяки своїй мудрості. Вона проявилася, зокрема, в умінні звершувати судові справи. Тому під терміном «Соломоновий суд» розуміють мудрий і справедливий суд. Якщо уважно проаналізувати мудрість цього правителя, то переконаємося, що вона може бути помічною і в наш час. І не тільки в юридичних питаннях. У публікації, власне, і йтиме мова про те, як її можна застосувати у сьогоденні.

Один із прикладів Соломонового судочинства описаний у Святому Писанні (I Цар. 3,16-28). Справа була така: до царя прийшли дві жінки, які мешкали разом. В однієї з них померла дитина. Тоді вона забрала живу дитину від її матері, а померлу підкинула тій, коли вона спала. І одна, і друга жінка дуже завзято доказували царю, що жива дитина належить саме їй. Тоді Соломон наказав принести меч, узяти живу дитину, розрубати навпіл і кожній із жінок роздати по половині. На це одна з них сказала: «Розтинайте, нехай не буде ані мені, ані їй». А інша: «Прошу тебе, мій пане, нехай дадуть їй живу дитину, нехай не вбивають». Тоді Соломон повелів віддати дитину цій жінці, бо вона - її мати. Від цього випадку пішов ще й інший вислів - Соломонове рішення. Тобто таке, яке мало б теоретично задовільнити обидві сторони.

Тепер, коли ми зрозуміли, що таке Соломоновий суд, погляньмо, як його можна застосувати в інших випадках, і не тільки судових. Тобто під цією назвою ще можна розуміти створення такої ситуації, яка дала б можливість з'ясувати, правду говорить людина чи обманює. До речі, подібний момент описаний у Святому Письмі ще швидше і стосується батька Соломона, Давида. Попередній цар Саул ставився до Давида упереджено, а й навіть вороже, бо підозрював, що останній бажає його вбити. Але він змінив свою думку після двох випадків, коли Давид мав можливість убити царя, але не

тільки не зробив цього, але й заборонив учинити вбивство своїм слугам (див. I Сам. 24,3-23; 26,1-25).

Але як усе це стосується нашого часу? Уся справа в тому, що тепер стали настільки поширеними різні фальсифікації або, говорячи по-сучасному, фейки, що люди вже не вірять нікому і нічому. Не є секретом, що дехто і Церкву вважає також інституцією, яка не гребує обманом задля підняття власного авторитету. Однак, чи не краще замість тотальної недовіри та наклеювання ярликів взяти і застосувати той самий принцип Соломона. Для перевірки: правду говорить людина чи обманює? Тут слід мати на увазі, що потреби для своєрідної провокації, яку у свій час зробив біблійний цар, немає. Іноді саме життя змушує людей показати наочно, правду вони говорять чи ні.

Була колись у нашому часописі стаття про монаші ордени тринітаріїв і мерсердаріїв (див. "Тринітарії, мерсердарії та інші" // "Жива Вода", №12 - 2014). Нагадую, що це монаші чини, які виникли у Середньовіччі, і головною сферою їхньої діяльності було викупляти бранців з неволі. Існують ці чини й сьогодні, лише діяльність їхня дещо змінилася. Слід мати на увазі, що упродовж історії визволенням невільників займалися різні люди, а не тільки ченці і не тільки приналежні до згаданих вище орденів. Однак для тринітаріїв і мерсердаріїв це була основна харизма. Існує ще одна особливість, що стосується саме цих чернечих спільнот, і про неї писалося у згаданій вище статті. Йдеться, власне, про те, що обидва чини виникли через надприродні події. Засновник тринітаріїв Святий Жан де Мата започаткував орден після того, як мав видіння, у якому бачив ангела, що знімав з людей кайдани. А засновнику мерсердаріїв, Святому Петру Ноласко, з'явилася Богородиця, яка прямо наказувала заснувати орден, що буде займатися визволенням людей. Напевно, хтось скаже, що усе це - розповіді середньовічних фанатиків для задурювання легковірних людей. Але є один нюанс: мерсердарії від початку до трьох головних монаших обітів додали четвертий. Тут йдеться про умову: якщо не буде коштів, щоб викупити якогось невільника, то хтось із монахів повинен сам себе продати для визволення ближнього. І власне, сам засновник ордену і його перший настоятель, святий Петро Ноласко, так і зробив. Пізніше продався в неволю і другий настоятель ордену - святий Раймонд Нонат (згодом, правда, співбрати по чину їх викупили). У тринітаріїв окремої обітниці віддати себе в неволю не було, проте деякі ченці усе ж робили це задля порятунку ближніх. То що ж виходить, що засновники цих орденів вигадали брехню заради того, щоб продати себе у рабство? Це очевидний абсурд. А може мала місце якась психічна хвороба або галюцинація? У випадку із тринітаріями це пояснення теж не підійде, бо видіння, яке бачив Жан де Мата, спостерігали й інші люди, які тоді були у храмі. Крім того, у цій візії ангел визволяв двох невільників: білого і чорного. Це був 1198 рік. А торгівля негрів розпочалася лише у XV столітті. Візія мала явно пророчий характер і тим самим не могла бути галюцинацією. А може це - від злого духа? Теж ні. Диявол не може закликати когось жертвувати життям задля порятунку ближнього. «Ніхто не спроможен любити більше, ніж тоді, коли він за своїх друзів життя віддає» (Йо.15,13). Тому залишається саме ця версія, що це все ж був знак від Бога.

Для наших читачів вже є відомим ім'я великого подвижника Маронітської Католицької Церкви святого Шарбеля Маклуфа. Однак не всі знають, що його вчителем і наставником у монашестві теж був чоловік, канонізований Церквою. Це святий Німатулла Кассаб Аль Хардіні (1808-1858). Італійська журналістка Патриція Катанео ґрунтовно досліджувала життя ливанських святих і видала книги як про Шарбеля, так і про Німатуллу. Обидві уже перекладені на українську мову. І, зокрема, у книзі про Аль Хардіні журналістка вмістила інтерв'ю з отцем Елією Аль Джамхурі, який працює при Ватикані як постулятор ордену ливанських маронітів. Постулятор - це особа, яка готує матеріали для беатифікаційних і канонізаційних процесів. І серед іншого Патриція поставила священнику таке питання: «Чи тіло Хардіні дотепер нетлінне?» На що була відповідь: «Тіла Хардіні і Шарбеля були нетлінними, доки їх не канонізували. Згодом тіло Хардіні розклалося, а тіло Шарбеля всохло (скелет без м'язів зберігається разом зі шкірою, яка прилягає до кісток). Натомість тіло брата Стефана Нехме, беатифікованого у 2010 році, дотепер нетлінне, але ми не знаємо, доки його Господь таким берегтиме» (Патриція Катанео. «Святий Німатулла: вчитель Святого Шарбеля»// Львів: «Свічадо»; 2017, стор. 80). Тут склався своєрідний парадокс, адже якщо поглянемо у книги, написані світськими авторами, то там навпаки пишеться, що тіло Святого Шарбеля далі є нетлінними (наприклад, «Святой Шарбель неподвластный разложению» із збірника Н. Н. Низовский. «Сто великих феноменов»// Москва: «Вече»; 2007, стор. 107-110). Зрозуміло, що це пишуть автори не з метою когось обманути, а просто через недостатню поінформованість. І, здавалося б, Церква мала б бути зацікавлена в тому, щоб віру в нетління мощей і Шарбеля, і Хардіні підтримувати далі. Це й більше число паломників притягне, і додасть аргументів у полеміці з іновірцями: «Мовляв, у нас правдива віра, бо є нетлінні мощі, а у вас ні» і т. д. Але, як бачимо, сталося щось цілком протилежне: саме з боку церковних осіб, і то саме тих, які займаються справами беатифікації і канонізації, було дано спростування відносно нетління мощей деяких святих. Оце і є ще один із прикладів застосування суду Соломона для нашого часу.

Якщо вже зайшла мова про прославлення святих і блаженних, то вкотре спадає на думку постать Митрополита Андрея Шептицького. Його беатифікаційний процес наближається до завершення. Необхідно тільки визнання чуда, яке сталося б за заступництвом праведника. Через очевидне довготривале провадження цього процесу дехто, можливо, думає, що ніяких надзвичайних знаків по смерті Великого Митрополита не було. Це не зовсім так. Ще у 2002 році львівський священник отець Ігор Цар випустив книжечку під назвою «Чудесні дарунки від митрополита Андрея». Як зазначив автор у вступі, його ще на початку 90-х років світлої пам'яті владика Филимон Курчаба поблагословив збирати матеріали про чуда, які будуть траплятися за заступництвом Кир Андрея. У тій своїй книжечці отець Ігор зібрав сімдесят свідоцтв, що траплялися з людьми, які зверталися по заступництво до великого митрополита. Усі описані випадки були скріплені присягою на Святому Письмі у присутності двох свідків і священника. (див. Отець Ігор Цар. «Чудесні дарунки митрополита Андрея»// Львів: 2002, стор. 7). Як ви думаєте, дорогі читачі, скільки з тих сімдесяти випадків Церква на цей час визнала як чудо? Нуль. Бо, як ми

знаємо, Андрей Шептицький ще й дотепер не є беатифікований. Хтось, можливо, вважає, що все це виключно через саму особу Владика Андрея, який і за життя мав багато ворогів, та й сьогодні противників його прослави не бракує. Але справа не тільки в тому.

У 2014 році був проголошений святим Папа Іван XXIII (понтіфікат 1958-1963 років). Його особа не викликала й не викликає контраверсійних суджень. Але сама канонізація відбулася з порушенням церковних канонів. Уся справа в тому, що для проголошення когось святим необхідно бодай два чуда, які б сталися після смерті кандидата на канонізацію за його заступництвом. Одного чуда достатньо хіба у випадку канонізації мученика. Але Папа Іван XXIII мучеником не був. І двох чудес за його заступництвом не було, а тільки одне. Йдеться про зцілення італійської черниці Катерини Капітані від гемарогічного гастриту із внутрішнім крововиливом, яке мало місце 25 травня 1966 року. Саме на підставі цього чуда цей Папа у 2000 році був беатифікований. Сестра Катерина Капітані була присутня на процедурі беатифікації, а упокоїлась у 2010. Другого чуда не було. Однак, враховуючи той факт, що ані сама особа Івана XXIII не викликала ніяких застережень, ані затверджене для беатифікації чудо, то Папа Франциск, як виняток, дозволив провести канонізацію одного зі своїх попередників на Петровому престолі без другого офіційно визнаного чуда. Невже, запитає хтось із читачів, крім зцілення черниці, більше ніяких свідоцтв про заступництво Івана XXIII не було? Були, у беатифікаційну комісію їх надійшло близько однієї тисячі (див. Ewa Czackowska Mediatyzacja cudu kanonizacyjnego Jana Pawła II зі збірника «Wielkosc czy autorytet: Jan Pawel II pod czas jego kanonizacji» // Warszawa, 2016 s.34). Але з цієї тисячі тільки одне було визнане як таке, що відповідає всім критеріям чуда і, одночасно, має усі належно задокументовані свідоцтва про те, що воно дійсно відбулося. Для чого згадується тут про цей випадок? Просто багато людей є впевнені, що беатифікаційні й канонізаційні процеси, які провадить Церква, є просто звичайними піар-кампаніями. Що начебто для того, щоб підняти авторитет або самої Церкви, або окремих її представників, і влаштовується канонізація. Тоді, мовляв, і відповідна біографія пишеться, і чудеса з'являються на замовлення. Якщо б усе було насправді так, то чому ж тоді не «знайшли» другого чуда Івана XXIII. Тим паче, що відбувалася канонізація не кого-небудь, а самого Папи. Правда, слід визнати, що на невелику хитрість Ватикан у цьому випадку все ж пішов: Івана XXIII проголосили святим в один день з Іваном Павлом II. І, як правило, у ЗМІ згадувалася канонізація саме цього понтифіка. Тому питання з відсутністю другого чуда в Івана XXIII залишилося в тіні і тим самим не викликало великого розголосу. Але у будь-якому випадку вище наведений факт показує, що коли вже Церква визнає якесь чудо, то для цього насправді є дуже серйозні підстави.

Отож, ми згадали біблійного царя Соломона, розповіли, як завдяки своїй мудрості він провадив свої справи та взяли це як приклад для історії і сучасності Церкви. І ми бачимо, що, враховуючи принцип цього давньоізраїльського царя, можна перевірити, хто правдомовний, а хто обманює. Усі перелічені вище приклади говорять самі за себе. А нам лише залишається зробити вибір, кому вірити.

Ігор БРИНДАК, Суд Соломона // «ЖИВА ВОДА» №7 2019